

Mesebeli Afrika - A véres kövek hatalma

2010 szeptember 29. Flag

Szöveg méret

Mentés

-
-
-

- [0](#)

értékelve

Még nincs

Mérték

Napjainkban ha a gyémántok kereskedelméről esik szó bárhol, az azok tiszta származásában kételkedőket és a kereskedelem tisztaságát kritizáló hangokat általában két rövid szóval fojtják el: a Kimberly-folyamattal (Kimberly Process Certification Scheme, a továbbiakban KPCS){...}

{...}, amelyet 2003-ban léptetett életbe az ENSZ azért, hogy nyomonkövethető legyen a kövek útja végig az egész kereskedelmi folyamaton, így pedig meggátolva a például Sierra Leonében tapasztalt jelenséget, amikor is a gyémántokból származó bevételekből háborút finanszíroztak (innen a hírhedt véres gyémántok elnevezés).

Elég széleskörű előírásokat tartalmaz a kövek kereskedelmére vonatkozóan, de a lényeg nagyjából annyi, hogy minden követ megfelelően kell csomagolni, megfelelő Kimberly-igazolással kell ellátni (ami információkat tartalmaz a kövek származásáról, a bányáról stb.) és csak a folyamatban résztvevő országokba lehet őket szállítani. Ma 49 tagja (74 ország) van a KPCS-nek (nagyjából az összes jelentős gyémánttermelő) és a folyamatot felügyelő szervezet szerint ezzel a napjainkban forgalomban lévő gyémántok 99%-a tiszta üzletből kerül az ékszerüzletek polcaira.

Hogy ezt elhisszük-e az más kérdés, de a következőkben látni fogjuk, hogy ha valamelyest javult is a helyzet a kilencvenes évekhez képest, 99%-os tökéletességre és a gyémántkereskedelem tisztaságáról beszélni csak egy jó reklámfogás és semmi több. Mert bizony a KPCS több sebből vérzik, és ezek közül az egyik legfontosabb a tény, hogy a gyémántok tisztaságát mindösszesen egy aprócska, a kitermelő ország valamely kereskedője által kiállított cetli igazolja (persze ez most kissé eltúlzott lekicsinyítés, de a lényeg nagyjából ez), tehát az ékszerboltban az eladónak (és így a vevőnek) fogalma sem lehet arról, hogy tényleg a megnevezett bányából származik-e a kő, vagy igazából nem valahol messze, egy isten háta mögötti afrikai bányában gyerekek kaparták elő a földből helyi kiskirályok fegyverének felügyelete mellett és néhány csúsztatott dollárért valahogy belekerült a tisztességes kalapba?

Aztán ott van a folyamatból teljes mértékben kihagyott helyi vállalkozók kérdése, mert bizony a boltokban fellelhető gyémántok mindegyike a hatalmas gyémántvállalatok címkéjével fémjelzett, és a KPCS hitelesítés is ezeknek a hatalmas cégeknek az irodáiban történik, és bizony ugyanoda jutunk, ahova az előbb: honnan tudjuk, hogy mondjuk a De Beers 100 köve közé nem került-e be 10 olyan kő, amit helyi hadurak gyermekmunkásai kapartak elő? Konkrétan a folyamat csak annyit tett, hogy elsöpörte a piac összes kis szereplőjét és még nagyobb elnyert adott a nagyvállalatoknak, hiszen ezek a kis vállalkozások nem részei a KPCS-nek, így kénytelenek bagóért leszerződni a nagyokkal, ha piacot akarnak köveiknek. Míg korábban az Angolában, Elefántcsontparton vagy Sierra Leonében zajló eseményekkel példálóztak, ha a véres gyémántokról esett szó, manapság Zimbabwe az az afrikai ország (mert sajnos "véres" gyémántok ma már nem csak Afrikában vannak), ahol a leginkább gondok vannak a kövek származásával és a gyémántüzlet tisztaságával.

Mondjuk Robert Mugabe diktatúrájában bőven van más jogsértés, amiről írni lehetne és ami miatt aggódni lehetne, de az is biztos, hogy az ország vezetése (a Mugabe-holdudvar) teljes mértékben kizsákmányolja, uralja az ország gyémántbányáit és semmiféle teret nem enged a nemzetközi cégeknek vagy helyi vállalkozásoknak. A híres-hírhedt, kelet-zimbabwei Chiadzwa gyémántmezők feletti katonai irányítás átvételekor még 2008-ban legalább 100 bányászot öltek meg a katonák, ma pedig már a hadsereg irányítja az egész területet, nőket és gyermekeket dolgoztatnak a bányákban (gyakori a nemi erőszak, a bántalmazás) és semmi sem történhet a katonák engedélye nélkül (ez nem vicc, még magukon is csak engedéllyel könnyíthetnek), ahogy a Global Witness nevű jogvédő szervezet többször is beszámolt róla jelentéseiben. A mezők hihetetlen gazdagságát még 2006-ban fedezték fel és kezdetben a De Beers tulajdonában voltak, amely azonban nem kezdett komolyabb műveletekbe és ez szabad utat engedett sok ezer zimbabweinak, akik szó szerint megrohmozták a területet és az itt talált kövekből próbálták éhezni családjaikat ellátni.

De ekkor már a Mugabe-kormány is lecsapott, és 2006-tól kezdődően a legbrutálisabb erőszakhullám vette kezdetét a hadsereg részéről, hogy elzárják ezeket az embereket és a katonaság irányítása alá vonják az egész kitermelési területet. A kibányászott kövek aztán nagyon gyorsan és könnyen megtalálják az utat (Mozambikon és a Dél-afrikai Köztársaságon át) Dubaiba és Libanonba (az országnak nincs gyémántkincse, mégis iszonyú mennyiséget exportál), ahol pedig keveredve a legális forrásból származó kövekkel, máris könnyedén kifoghat valaki Londonban egy olyan követ, amelyet egy 10 éves zimbabwei fiúcska kapott el pusztán kézzel és mivel nem akarta odaadni a katonáknak, véresre verték. Akárhányszor pedig a KPCS tisztviselői felkeresték a bányát, a katonák még brutálisabban viselkedtek a civilekkel és a dolgozókkal, így a folyamatot felügyelők számára is ismert a probléma (most nem is ezzel van a gond), de hiába szólították fel a Mugabe-kormányt, hogy amíg nem szerzik meg a KPCS engedélyét ezekre a mezőkre, addig zárják le a bányát, a gyémántok kicsempészése tovább folytatódik a mai napig. És mit tud tenni a KPCS? Semmit.

Konkrétan a nemzetközi közösség teljességgel képtelen Mugabe bármilyen jogsértéseit kezelni, hiszen most is nemzetközi szankciók vannak az ország ellen, amelyek semmit sem érnek azon kívül, hogy az ártatlan civil lakosságot sanyargatják még jobban. Sőt, a Kimberly-folyamat szabályai szerint Chiadzwa gyémántjai nem is "véres gyémántok", mert abból nem egy lázadó csapatot, hanem a kormány "mőködését" finanszírozzák. És nem ez az egyetlen ilyen hely a kontinensen, például a Kongói Demokratikus Köztársaságban becslések szerint a kormány és a KPCS egyáltalán nem is tudja, mely bányákból, honnan származik az országban kitermelt gyémántok 40-50%-a, de nem jobb a helyzet Sierra Leonében sem, vagy mondjuk nézzük Guineát, ahol egy év alatt 500%-os emelkedés volt a gyémántkitermelésben, de ezekről a gyémántokról nincs semmiféle feljegyzés. Nem csoda, hogy az egész Kimberly-folyamat atyjának számító Ian Smilie néhány hónapja elhagyta a szervezetet és saját non-profit szervezetet indított.

Ahogy elmondta kilépő nyilatkozatában, tovább már nem kívánt asszisztálni egy nem működő rendszerhez, amelyben a 49 tag közül csak nagyon kevesek tartják magukat a megegyezéshez, és külön kiemelte, hogy a KPCS "egyáltalán nem ellenőrizi vagy szabályozza a gyémántkereskedelmet". A dolgok jelenlegi állása szerint a Kimberly-folyamat egyetlen dolgot ért el, igazából azt, ami a célja is lett volna (kisebb-nagyobb kivételektől eltekintve persze): ha egy országban fegyveres konfliktus van, akkor gyémántok kereskedelméből már nehéz finanszírozni egy egész lázadó szervezetet (mint mondjuk Sierra Leone a polgárháborúban), de amennyiben a kormány korrupt vagy gyenge, akkor a KPCS semmit sem ér – ez pedig a 22-es csapdája. zimbabwe jelenleg a KPCS tagja és bár mindenki tudatában van a Chiadzwa mezőn folyó eseményeknek, 2010 júniusában a Kimberly-folyamatot felügyelő szervezet ismételten jóváhagyta a zimbabwei gyémántexportot, amelyet Mugabe zimbabwei ellenzéke (Morgan Tsvangirai-féle társaság) is külön kért. A magyarázat is egyértelmű: míg a tiltással csak annyit lehetne elérni, hogy a teljes gyémántkereskedelem "feketén" történne, addig a KPCS-ben való részvétellel legalább a tranzakciók egy részét lehet ellenőrizni.

Ha most összegezni kellene a helyzetet, akkor látható, hogy a közvéleményt sikerült meggyőzni arról, hogy eltértek a konfliktusokból származó gyémántok a Kimberly-folyamatnak köszönhetően (és ez valamelyest igaz is, bár Kongó erős kivétel), de hogy amúgy milyen módon termelik ki a gyémántokat, milyen kezeken fut keresztül, kihez kerül a bevétel, nos, azt a folyamat már képtelen felügyelni és szabályozni. A helyzetre a zimbabwei elnök világított rá tökéletesen még az idei év elején egy nyilatkozatában: "Mi megpróbálunk úgy játszani, ahogy a KPCS megköveteli, de úgy is játszhatunk, ahogy mi akarunk...bárhol el tudjuk adni a gyémántjainkat."

www.mindennapiafrika.info - A Flag Polgári Műhely partnere

DR. DRÁBIG JÁNOS
100 ÉVVEL TRIANON UTÁN
DVD
A trianoni győzeletről tabumentesen

„Egy film amelyet minden magyarnak látnia kell!”

Ajánló

